

Undervisningsdifferentiering til alle Af Birgitte Bollmann

18

FOTO: POLIFOTO/CLAUS LUNDE

Hvordan skaber vi en undervisning, der tager højde for etniske minoriteters kulturelle og sproglige forudsætninger. Princippet om at differentiere undervisningen er en løsning, der ikke alene kan hjælpe etniske danskere, men også integrationen af andre etniske minoriteter i det danske flerkulturelle samfund, mener lektor Christian Horst.

* En somalisk gymnasiepige finder forfatteren Jan Sonnergaards tekster krænkende. Hvad gør man så når lærer? Tilpasser undervisningen til pigens kultur ved at fjerne novellesamlingen "Radiator" fra læseplanen? Eller tilpasser pigen til dansk kultur ved at tvangsfodre hende med Sonnergaard, Panduro og andre udtryk for dansk frisind?

Kultursociolog Christian Horst, lektor ved Danmarks Pædagogiske Universitet, mener ikke, at man kan stille spørgsmålene sådan, da disse måder at spørge på enten gør pigens kultur til en uacceptabel afvigelse eller blot lader stå til. For Christian Horst drejer det sig overordnet om, at det flerkulturelle samfund kræver et opgør med de stereotype og indforståede måder at tale om os og dem på. Altså om os danskere som en homogen gruppe og så de andre, de etniske minoriteter, som en tilsvarende homogen gruppe.

»Opgøret skal synliggøre, at sproget også bruges i en mere subtil magtkamp. Dybest set handler det om retten til at konstruere virkeligheden. De etniske minoriteter træder jo ind i et samfund, hvor langt de fleste sociale felter allerede er udfyldt af sproglige og sociale normer. Hvis vi som danskere betragter vore egne forudsætninger som 'naturlige', altså som at de ikke står til genforhandling, så vil vi automatisk formidle en undertrykkelse og en marginalisering af de etniske minoriteter som 'anderledes' - mange gange endda uden at ville det«, siger han.

Undervisningsdifferentiering til alle

Men hvordan skabes der plads til etniske minoriteter i undervisningssammenhænge?

»Undervisning af børn i et flerkulturelt samfund kræver gentænkning af undervisningsdifferentiering i et større og mere rummeligt normalitetsbegreb, der omfatter det flerkulturelle. Det krav gælder i dag undervisning af alle børn. En lærer, der er blevet bedre til at differentiere sin undervisning – med udgangspunkt i børnenes forudsætninger – er blevet bedre klædt på til at undervise *alle* børn«, siger Christian Horst:

»Helt generelt må man sige, at det er lærerens ansvar at tilrettelægge og perspektivere undervisningen sådan, at den enkelte elev får de nødvendige forudsætninger for at kunne tilegne sig en tekst: Læreren skal aktivere den sociale, kulturelle og

kundskabsmæssige baggrund, som relaterer sig til barnet. Det gælder altid. Også i en klasse af udelukkende etniske danske børn skal undervisningen differentieres«, siger Christian Horst.

Han skelner mellem *kompensatoriske* og *transformative* løsninger på et undervisningsforløb. I det kompensatoriske forløb søger læreren at råde bod på alle elevens fejl og mangler. For eksempel den somaliske piges ikke-kendskab til danske værdier om kulturradikalt frisind.

Præmissen i det kompensatoriske undervisningsforløb er altså, at det er eleven, der har fejl og mangler og derfor skal korrigeres, støttes og hjælpes på plads igennem lærerens indgreb.

Den transformative løsning går derimod ikke ud fra, at der er fejl og mangler på eleven. Tværtimod ændres selve systemet – værdigrundlaget, måden at tænke på – samtidig med at læreren, sammen med eleven og i dialog og respekt for andres måder at gøre og tænke tingene på, anviser en løsningsmodel – uden at tabe fag- og dannelsesmål af syne.

Otte forskellige modersmål

Hvad kan én lærer gøre med en klasse med otte forskellige modersmål? Stiller projekt 'transformative løsninger' ikke alt for høje krav til den enkelte lærer i sådan en situation?

»Situationen som den er nu - for eksempel med otte forskellige modersmål i en klasse og børn, der også generelt har behov for differentieret undervisning – er en frustrerende situation, som læreren ikke kan klare alene, og hvis han prøver kræfter med den, bliver han hurtigt udrændt. For at overleve en sådan situation er læreren nødt til at forsimplere sprog og begreber for at kunne forklare komplekse sammenhænge. Og hvad sker der så? De ressourcestærke elever vil hurtigt blive urolige, kede sig. Føle at de ingen udfordringer får. Og så ved vi, hvad der sker: Børnene af de ressourcestærke danske forældre forsvinder til andre skoler. De er altid de første, der smutter. Så følger børnene af de ressourcestærke etniske minoritetsforældre. Tilbage er en 'sort skole'«, siger Christian Horst.

Men det kan lade sig gøre også at differentiere undervisningen i forhold til etniske minoriteter, mener Christian Horst. Han henviser til FUR-projekterne 1980'erne, Undervisningsministeriets integrations-

projekter, der løb fra 1994-1998, samt de nyligt afsluttede skolegruppforsøg i København. Resultaterne viser, at når man ikke bare taler om differentieret undervisning, men fra centralt hold faktisk støtter den type af undervisning, så virker den.

Kort fortalt: Hvis et barn med dansk som andet-sprog hurtigt skal bringes op på sine dansktalende kammeraters niveau, hvad angår sprogkompetence, så gælder det om at møde den enkelte elev sprogligt, præcis hvor det er, i stedet for at præsentere det for en danskundervisning tilrettelagt efter de dansktalende børns sprogkompetencer. Samtidig er det vigtigt at sikre, at barnet følger trop i for eksempel matematik. Hvis barnets modersmål er tyrkisk, kan det være en rigtig god idé også at inddrage undervisning i matematik på tyrkisk. Det handler om at sikre, at barnet ikke er håbløst bagefter i alle andre fag, samtidig med at de sproglige kompetencer udvikler sig.

En ghetto i Hellerup?

Evalueringen af Undervisningsministeriets integrationsprojekter viste faktisk - helt i tråd med forskningsresultater fra andre steder i verden - at der ikke findes en bestemt kvote for, hvor mange fremmedsprogede børn en klasse kan rumme. Det handler om, hvad der faktisk foregår i undervisningssituationen, og hvorledes denne er tilrettelagt.

»Det afgørende i integrationsprojekterne var at bruge børnenes sproglige og kulturelle forudsætning i en gruppemæssig sammenhæng. For eksempel blev børn i et bestemt skoledistrikt med forskellig etnisk baggrund tilbudt undervisning af en tosproget lærer med samme modersmål som børnene. Her lykkedes det. Man kunne således konstruktivt bruge det forhold, at etniske minoriteter nogle steder bor relativt tæt, i en pædagogisk-didaktisk refleksion over forskellige distrikters faktiske flerkulturelle sammensætning – og ikke gå bagover af frygt for en ghettodannelse. For hvad forstår man ved en ghetto? I hvert fald ikke ambassadekvarteret i Hellerup. Fordi 'vi' – altså den etniske danske majoritet – har konstrueret sproget sådan, at en ghetto betyder noget urent, anormalt og uacceptabelt. I stedet for bare objektivt at betyde bo i nærheden af hinanden. Danskere i udlandet bor i kolonier, mens socioøkonomisk ressourcetsvage etniske minoriteter bor i ghettoer«, siger Christian Horst. ●